

אבינו ראש משפחתנו

הרב מנחם הכהן אוסטרי ז"ל

מנהל תיכון בית יעקב חיפה מחה"ס עקרים ויסודות בהלכות שבת ועוד

עלתה נשמתו השמים בליל זאת חנוכה ג טבת תשפ"ד

מאמרים שפורסמו בתוך ימי השבעה

הרה"ח ר' מנחם הכהן אוסטרי זצ"ל

מנהל תיכון בית יעקב בחיפה

קהל המונים ליוו בליל זאת חנוכה את מנהל תיכון בית יעקב בחיפה, הרה"ח ר' מנחם הכהן אוסטרי זצ"ל, שנפטר בשם טוב ובשיבה טובה, כשהוא עתיר בעשיה תורנית וחינוכית של אלפי תלמידות, שהקימו בתים של תורה וחסידות, עבודה שנמשכה על פני יובל שנים.

המנוח נולד בט' שבט תרצ"ט בבואנוס איירס -ארגנטינה, לאחר שאביו הרה"ח ר' נתן מאיר ז"ל ברח קודם המלחמה ממקום מגוריו בעיירה 'וישקוב' בפולין. אביו למד תחילה בביהח"ס גור ב'וישקוב', ואח"כ בסניף של 'ישיבת נוברדוק' שנפתח בעיירה, לימים היה מספר לבנו בעורגה על נסיעותיו לימים הנוראים, לשהות בצל מרן ה'אמרי אמת' מגור זי"ע, ועל הברכה המיוחדת אותה קיבל להינצל מגיוס לצבא הפולני.

מיד עם הגיעו לארגנטינה, פעל אביו להקמת מסגרת ראויה לחינוך ילדים על טהרת הקודש, וכאשר בנו הגיע לגיל חמש פתח חידור בשעות אחה"צ, וכבר בגיל תשע הכניסו ללמוד בישיבת 'היכל התורה' אצל הגאון ר' אברהם ישראל מישקין זצ"ל והגאון ר' ניסן פקר זצ"ל.

בעודו כבן שמונה עשרה, הוטלה עליו המשימה החינוכית הראשונה לשמש כמלמד בכיתות הגבוהות של הת"ת מחמת חוסר במחנכים, כאשר ראשי הישיבה דוחקים בו ובעוד שני בחורים שעליהם לקחת את התפקיד שבו תלוי המשך חינוך הדור הצעיר, הצלחתו בתלמוד תורה הייתה לשם דבר, וכעבור זמן קצר התבקש לנהל את מוסדות 'היכל התורה', שכללו תלמוד תורה לבנים ובית יעקב לבנות, ניהול המוסד דרש ממנו עבודה מאומצת מאוד, שכן היה עליו לבנות הכל מבראשית.

בשנת תשכ"ב נסע נסיעה מיוחדת לא"י, לצורך היכרות עם מוסדות החינוך לבנים ולבנות בארץ, במהלך נסיעה זו עשה את השבת הראשונה במחיצת כ"ק מרן הבית ישראל זי"ע, ושמע שיחות ושיעורים מראשי הישיבות רבי אליעזר יהודה פינקל רבי דוד פוברסקי רבי אהרון קוטלר (ששהה בא"י) והמשגיח רבי יחזקאל לווינשטיין זכר צדיקים לברכה, כ"כ נפגש עם ראשי בית יעקב בא"י הרה"ח ר' פנחס לוין והרה"ח ר' הלל ליברמן זצ"ל ועם מנהיג אגו"י הרב יצחק מאיר לוין, עם שובו לארגנטינה הקים את ביתו עם רעייתו מרת שרה לבית שורצברוד ע"ה.

לאחר הולדת בנו הבכור הודיע להנהלת הקהילה על החלטתו לעלות לא"י.

עם באו לא"י ניהל את בית היתומים "אחיעזר", בראשות הרב משה קורמן ז"ל אשר לקחו לפגישה עם הגאון רבי יושע בער סאלוויציק זצ"ל, אשר נתן את ברכתו למינוי. לאחר תקופה קצרה קיבל פנייה מהרה"ח ר' פני' לוין אשר הזמינו לפגישה יחד עם הרב הלל ליברמן, שם הציעו לו לקבל את ניהול תיכון בית יעקב חיפה, אחרי קבלת ברכת מרן הבית ישראל מגור שהיה מעורב במינוי זה, נאות לקבל על עצמו את התפקיד, ובחודש תמוז תשכ"ו החל בעבודת הקודש שנמשכה יובל שנים.

על כל דבר קטן כגדול לא סמך על דעתו אלא חיזר אחר דעת תורה, בשנים הראשונות היה עולה לירושלים לשאול בקודש פנימה את הבית ישראל זי"ע את ספקותיו, עד אשר פעם אחת פנה אליו הבית ישראל ושאלו מדוע אתה טורח שעות על גבי שעות להגיע הנה, הרי בחיפה יש את הגאון רבי יואל קלופט מעכשיו תשאל אותו.

מאז החלה פרשת התקשרותו למורו ורבו הגאון רבי יואל קלופט זצ"ל, אשר שנים רבות שם הוכרעו השאלות, ובנוסף הפך לתלמידו ומקורבו, כאשר הוא שומע ממנו שיעורים תמידים כסדרם, ואף למד עמו חברותא לפנות בוקר.

זכה ליחס מיוחד ולתשובות ממרן הפני מנחם זצ"ל שקיבלו תמיד בחום ואהבה, כפי שכתב במחברתו "זכיתי אצלו ליחס אבהי, חדירה לעומק לכל בעיה, הן בעניינים פרטיים והן בעניינים חינוכיים וגם בשיחות אישיות".

לאחר הסתלקות הגר"י קלופט זצ"ל, התקשר למרן פוסק הדור בעל השבט הלוי זצ"ל, גם כאן לא הסתפק בקבלת הוראות בלבד, אלא במשך עשרים ואחד שנים היה נוסע מידי ליל שישי לשיעורו הקבוע בבני ברק, שיעור זה היה בשבילו נקודת השיא של השבוע עליה לא ויתר, למרות המרחק מחיפה לב"ב. מרן השבט הלוי החזיר לו מטבע של אהבה, וציווה להושיבו

בשורה הראשונה בשיעור ואף עבר על ספריו לפני הוצאתם ונתן את הסכמתו עליהם. בנוסף היה לו קשר מיוחד עם יבלחט"א רבי דוד חי אבוחצירא שליט"א, אליו היה נוסע מספר פעמים בשנה, שברכו בכל עת, ונתן לו הרבה כוחות להמשיך בעבודת הקודש, עד זקנה ושיבה.

כמו כן היה בקשר מתמיד עם רבני הקהילות בחיפה, הגאון הרב י.ד. רוסט זצ"ל ויבלחט"א הגאון ר' יחיאל במברגר שליט"א והגאון ר' שניאור קלופט שליט"א. קשר מיוחד היה לו עם גאב"ד מאקאווא שליט"א אשר ישבו בסמוך זה לזה בשיעורים של השבט הלוי, גאב"ד מאקאווא שלח את בנותיו ללמוד בתיכון, בהפטירו שמרן הבית ישראל שיבח מאוד את חינוך הבנות בחיפה. עד אשר נחלש בשנים האחרונות, היה עולה כל שנה לחג השבועות לירושלים לשהות בצל הקודש, ובליל החג היה הולך לטיש של מרן האדמו"ר מטאלנא שליט"א, אתו היה בקשרי ידידות.

פעם ביקש מנהל סמינר בתחילת דרכו להיפגש עימו ולקבל עצות להצלחה, והוא ענה לו: דע לך, הכל תלוי בסייעתא דשמיא אני לא חכם יותר מכולם, עצה אחת אני כן יכול לתת לך, תן לצוות המורות את השכר המגיע להם בשלמות, ברגע שהן ירגישו שדואגים להם הם יעשו עבודתן בשלמות ובמסירות, ואכן הוא הצטיין בהנהגה זו לתת את שכר המורות בשלמות.

כאשר הוא ראה שיש צורך בספרי לימוד לבנות הסמינרים חיבר ספרי לימוד לבנות ישראל, ספר "יסודות ועקרבים בהל' שבת" וספרי היסטוריה ואזרחות לכל ספר היה מטרה ברורה, שהבנות יקבלו את החומר הנלמד במלואו על טהרת הקודש, למרות הטרחה המרובה בכתיבת הספרים, ר' מנחם ראה בכך צו השעה, והזדרז במלאכתו שלא ע"מ לקבל פרס.

היה מראשי תנועת בית יעקב בארץ ישראל, וממתווי דרכה, קשר חזק ואמיץ היה לו עם הרה"ח ר' פנחס לוין והרה"ח ר' הלל ליברמן, ולימים עם בנו ממלא מקומו יבדל"טא הרה"ג ר' ישעיהו שליט"א, ועם שאר מנהלי הסמינרים, כ"כ היה חבר הנהלת איגוד הסמינרים ותנועת בנות בית יעקב - בתיה.

בשנת תשכ"ח הוזמן לשיבה מיוחדת של מועצת גדולי התורה שדנה בנושאים מהותיים בתכני הלימודים של תיכוני בית יעקב באר"י, עמדתו שהיה אחרון הנואמים התקבלה, לאחר מכן הגיע לביקור אצל מרן הגרא"מ ש"ך זצ"ל, ראש הישיבה אף כיבדו בכוס שתיה, באומרו "הרי באת מדרך רחוקה", מאז הרבה להתייעץ עם מרן זצ"ל וזכה לחביבות מיוחדת ומרן אף ביקשו מס' פעמים בקשות פרטיות שאינן נוגעות לתפקידו.

במשך עשרות שנים לימד את הלכות שבת בכיתות, דבר שהחדיר את חשיבות דקדוק ההלכה בקרב התלמידות, שנים רבות לאחר הקמת בתים מעידות התלמידות שהבהירות שלהם בהלכות שבת בא מכוחו.

למרות עיסוקיו הרבים פתח את סדר יומו בשעה מוקדמת בלימוד התורה עם חברותא בעיון ובסברה, התורה הייתה משוש חייו, והיה מנצל כל רגע פנוי ללמוד את חוק לימודיו בכל חלקי התורה"ק, בסעודות השבת לא פסק מלומר חידושי תורה על הפרשה, ועל הדף היומי, היה איש הלכה, והיו לו הקפדות רבות בהלכה כפי שקיבל מרבותיו.

לפני שמונה שנים ביקש מבנו הר"ר חיים ישראל שליט"א למלא את מקומו בניהול התיכון ומאז ועד יומו האחרון המשיך להדריך את הנהלת התיכון בעצה נכונה בהדגישו אינכם חייבים לקבל את דעתי, תפעלו לפי הבנתכם את צרכי הדור.

לפני חצי שנה נחלש מאוד, אך למרות חולשתו הרבה הקפיד להגיע לשיעור דף היומי בבית החסידים מידי יום ביומו, בחודש האחרון נחלש עוד יותר, ובליל זאת חנוכה נסתלק לבית עולמו בדעת צלולה.

מספר שעות לאחר פטירתו נערכה הלווייתו, כפי שכתב בצוואתו להסמיק הקבורה לפטירה כפי האפשר, לרגל קדושת ימי החנוכה לא נישאו הספדים, ההלוויה יצאה מביתו ועברה דרך תיכון בית יעקב שם נשא דברי פרידה בנו הגדול הרה"ח ר' דוד אוסטרי מחשובי חסידי טאלנא כשהוא מצטט את דברי הגמ' 'אבני ביתו וקורות ביתו של אדם מעידים עליו', הנה קורות בית יעקב מעידים על עבודת הקודש של חינוך אלפי בנות ישראל אשר עמלתה ביגיעה ובמסירות,

ליד ביהח"ס דגור נפרד ממנו הגאון ר' שניאור קלופט שליט"א, בציינו את חובת הכרת הטוב שיש לכלל הציבור בחיפה ובצפון כולו על הרמה הרוחנית הגבוהה בה חונך את בנותינו.

מטעם בית החסידים נפרד ממנו הרה"ג ר' אשר חנוך ינקלביץ שליט"א מגיד שיעור הדף היומי ומו"ץ בחיפה, באומרו שני פרקי תהלים בהתעוררות מרובה, לאחר מכן ביקש סליחה ומחילה בשם מתפללי ביהח"ס.

בסמוך לחצות נטמן בבית העלמין "שדה יהושע" בחיפה, סמוך לזוגתו הרבנית שרה ע"ה,

הותיר אחריו דור ישרים מבורך בנים ובנות חתנים וכלות הממשיכים את דרכו בעבודת החינוך.

אחרי מיטתו של המנהל הרב מנחם הכהן אוסטרי ז"ל

לברך את עמו ישראל באהבה

חתנו, הרב מאיר וסרצוג - חיפה

בבואי לכתוב על כבוד מורי וחמי המנהל הרב מנחם הכהן אוסטרי ז"ל, שהיה איש חי רב פועלים, אשר חניך בהצלחה מרובה, אלפי תלמידות להקים בתים של תורה וחסידות. והטביע את חותמו במשך מעל ליובל שנים, בתחום כ"כ חשוב בחיי היהדות, התנועה הקדושה 'בית יעקב' שהיה חבר הנהלה, אשר משם הגיעו ההוראות לכלל הסמינרים, את האסור ואת המותר, מה קדוש ומה טמא, על מה להקדיש מלחמה, ועל מה עדיף להעלים עין.

כל הדברים הללו כללו דיונים מעמיקים, כמובן שבסופו של דבר, הדברים נחתכו אצל גדולי ישראל, אך אלו בקשו תחילה את דעתם של הקרובים אל הדבר, אשר ראו את הדברים מקרוב, ודעתו של הרב אוסטרי הייתה מאוד חשובה בעיניהם, ופעמים אף סמכו עליה בענייני עצומות.

צריך להבין שבפרק של יובל שנים, עלו מאות סוגיות כבדי משקל כל דור ודור עם הניסיונות שלו, החל מהמלחמה נגד הציונות בשנים של תחילת הקמת המדינה, וכלה במלחמה הגדולה נגד פגעי הטכנולוגיה בזמנינו, דרך ניסיונות בצניעות, בחומרי למידה, והרבה הרבה דברים, שא"א לפורטם כי רבים הם, בס"ד התנועה הקדושה עמדה בהצלחה מרובה כנגדם, כאשר תחזינה עיננו, אך צריך לדעת שהדברים אינם מובנים מאליהם, היה מספיק

ח"ו סטיה קטנה בתחילת הדרך, כדי להגיע ליעד הבלתי רצוי, והיו אנשים שמסרו את נפשם על כך, אחד מהם היה מו"ח הרב אוסטרי ז"ל.

פעמים רבות נשאלתי מהו סוד ההצלחה? מה יחודו של האיש הזוכה לסייעתא דשמעיא כ"כ מרובה? כיצד אינו מתעייף מעומס העבודה המורכב, מנהל אחד שעושה עבודה של כמה מנהלים, גם בגיל גבורות?

אינני מתיימר לתת תשובות לכל השאלות, אך ברצוני להצביע על נקודה אחת חשובה, שלדעתי הדלה היא הייתה גורם די מרכזי, בעבודת הקודש הייחודית שלו.

הרב אוסטרי היה 'כהן' וכל מתפללי ביה"ח זוכרים את ברכתו 'בקול רם' כנפסק בהלכה 'וציוונו לברך את עמו ישראל באהבה', עם השנים שמתי לב שמו"ר לא רק אומר את הברכה, אלא הוא רואה את כל תפקידו עלי אדמות ככהן משרת ביעד 'לברך את עם ישראל באהבה', אש מידת האהבה קינה בו בעוצמה רבה על כל ג' חלקיה: אהבת הבורא, אהבת התורה, אהבת ישראל.

אהבת הבורא בערה בו, כאשר כל מהותו הייתה שמחה תמידית, על מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו, הוא לא ראה את עבודת השם, כדבר קשה שצריך לקיימו, להיפך איזה זכות עצומה על שזכינו להיות העם הנבחר, הזכות להיות כהן משרת לקל עליון האירה את פניו בכל עת.

מידה זו השפיע רבות במסגרת עבודתו, בפרט מפגשים בוועדות החינוך עם אנשים מכובדים שאינם שומרי תו"מ, שם תפקידו היה להביא את דבר היהדות הצרופה ולעמוד עליה, הופעתו תמיד הייתה מכובדת, הוא לא הסתכל על אנשים אלו מלמטה למעלה כעני בפתח, להיפך הוא הסתכל עליהם מלמעלה למטה, כאנשים מסכנים שלא יודעים, הוא לא כעס עליהם הוא ריחם עליהם, הוא הביא את דבר השם בעוז בגאון ובגאווה, וכנראה, שמהצד השני חש בזה, ולרוב העניינים היו נסגרים מתוך הסכמה של שני הצדדים.

גם בשיחות השקפה שמסר לבנות היו לדברים השפעה, הנחלת צורת ההסתכלות על העולם החילוני בבוז, ועל עולמה הרוחני של בת ישראל כיקר שביקרים, הנחילה לבנות עמידה יציבה ואיתנה לניסיונות החיים, ולא פלא שהרבה מתלמידותיו מכהנות כיום בתפקידי חינוך חשובים, אחרי שקבלו השקפה ברורה שלא הותירה אחריה ספיקות.

האהבת התורה יקדה בו, בצורה בלתי רגילה, למרות עיסוקו העיקרי בחינוך שגזל ממנו שעות רבות, לא יכל לוותר על מצוות לימוד התורה, עליה היה חולה בחולי אהבה, לימוד התורה היה תחילתו של עבודת היום, ממש

בשעות המוקדמות עסק בלימוד התורה, כאשר שעה לפני התפלה כבר למד עם חברותא גמ' רש"י תוס'.

נושא לימוד ההלכה תפס אצלו מקום נכבד, והוא היה בקיא גדול בספרי הלכה, לא מעט אנשים בחיפה ראו בו כתובת לבירור הלכות ומנהגי ישראל, בכלל לימודו היה מאוד יסודי ומעמיק. נקצר ונסיים חלק זה, במה שכתב בחוברת 'למען ידע דור אחרון', על לימודיו בשיעור בליל שישי אצל בעל השבט הלוי זיע"א: 'אחרי השיעור הראשון הרגשתי שמילא לי את שהיה חסר לי, שיעורי פתיחה יסודיים לפני כל נושא, שיעורים הבנויים היטב מהמסד עד הטפחות, וליבון הבעיות ההלכתיות, שיעורים אלו השאירו לי טעם מתוק שלא ישכח לעולם'.

האהבת ישראל שבו לא ידע גבולות, אולי נפתח מהסוף את ששמעתי מבנו ממשיך דרכו המנהל הרב ישראל יבלחט"א, את שסח לו באותם שנים בהם התיכון בחיפה היה היחיד באזור כולו, ומספר התלמידות גדל עד מאוד, 'חוששני ממספר רב של תלמידות, בעבר יכלו להעיר אותי באמצע הלילה, ויכולתי לענות על כל תלמידה ותלמידה, מה מצבה בכל מקצוע ומקצוע וכיצד ניתן לקדמה, אך עכשיו כשישנם ארבע כיתות מקבילות, קשה לי אולי לא כולן מקבלות את הדרוש', דבריו אלו פותחים לנו צוהר על הסתכלותו על תפקידו לא שררה אלא עבודות, הוא הרגיש שיש לו את הזכות העצומה להיות כהן משרת לעם הנבחר, 'לברך את עם ישראל באהבה', במשנתו היה הפירוש 'לברך' היה 'לתת'.

כשפועלים מתוך רצון להיטיב, הכל נראה אחרת, מכאן הפתרון לאותם מאות סיפורים, על מסירות אין קץ לכל תלמידה ותלמידה, אם בעזרה בהצלחה בלימודים, אם בעזרה בבעיות חברתיות, אם בעזרה בשבתות מחנה, ובדאגה אישית לכל בת שתרגיש הכי מרוצה, לא פעם היה שואל מחנכות מדוע פניה של בת זו נפולות, גם על המחנכות הרגיש שתפקידו לברך את עמו ישראל, כאשר עמל קשה שיהיו מרוצות מהמערכת, ובעיקר שתקבלנה את כל ההטבות המגיעות להם.

אפשר לכתוב ולכתוב סיפורים ע"ג סיפורים, אך הצבנו לנו מטרה לגעת ביסוד, והרי הוא פרוס לפנינו כדברי, הירושלמי 'עשה את הדברים מאהבה כיון שאין אוהב עצל', אהבת הבורא, אהבת התורה, אהבת ישראל הם אלו שנתנו את הכוח למנהל, 'לברך את עם ישראל באהבה'.

[פורסם במודיע של שבת פ' ויגש – לרגל סיום השבעה]

רשימות מזכרונותיו, של הרב מנחם הכהן אוסטרי ז"ל

ליקט וערך חתנו הרב מאיר וסרצוג -חיפה

חנוכת הבית של ישיבת יח"ל

אבי הרה"ח ר' נתן מאיר ז"ל בבחרותו, השתתף בחנוכת הבית של ישיבת חכמי לובלין כמתנדב להיות סדרן, וסיפר על אישיותו המקרינה של רבי מאיר שפירא זצ"ל, אשר גילה יחס לבבי מיוחד כלפי תלמידיו וכלפי כל מי שבא במגע אתו, אפילו לנו הסדרנים שבאו לשמור על האירוע הענק קבלנו יחס מאוד מיוחד.

ברכתו של מרן האמרי אמת מגור

כאשר אבי הגיע לגיל גיוס לצבא הפולני, עשה פעולות כדי לקבל שחרור מטעמי בריאות, כפי שהיה נהוג באותה תקופה, כיון שהגיוס לצבא הפולני היה כרוך בסכנה רוחנית ממשית, לשם כך הוא צם בהפסקות במשך ארבע עשרה שבועות וערך צעדות רגליות של עשרות קילומטרים ביום, בסופו של התהליך הוא שקל 48 ק"ג, לפני ההתייצבות לוועדה הרפואית, נסע למרן האמרי אמת זצ"ל והגיש לו 'קוויטל', כדרכו בקודש ענה האדמו"ר בקצרה 'וועט זיין א ערלעכר ייד אין אין דער היים', כנהוג לאחר מכן נכנס אבי להרה"ק ר' משה בצלאל הי"ד, שהיה מפרש את תשובותיו הקצרות של האדמו"ר, והוא אמר לאבי 'ביסט באפרייט', וכך הוה.

מצב היהדות הקשה בארגנטינה

פעם אחת בערב שבת חורפית לפני מנחה, כאשר שב"ק נכנסה מעט אחרי השעה ארבע אחה"צ, ירד גשם זלעפות, לכן ניסינו להיכנס להתפלל בבית

כנסת הספרדי שיהיה סמוך יותר לביתנו, דפקנו בדלת מספר פעמים עד שיצא לקראתנו השמש ושאל את מבוקשנו, כאשר אבי ענה 'להתפלל', תגובתו הייתה 'כ"כ מוקדם ? אצלינו מתפללים בשבע בערב, אחרי שכולם סוגרים את החנויות', בתור סקרנות שאל אבא 'ומתי מתפללים בבוקר, הנ"ל ענה 'מוקדם לפנות בוקר כדי שיספיקו לפתוח את החנויות'.

הרב פני' לוי' ז"ל

בנסייעתי הראשונה בארץ הקודש בבחרותי, ערכתי את ביקורי הראון ב'מכון בי יעקב למורות ירושלים', שהיה בהנהלת ר' פני' לוי, ובעזרת שני סגניו הרב שלמה גרינפלד והרב יוסף הולצברג הגעתי לכל אותם הדברים שהיו חשובים לי, ר' פני' היה יהודי מאוד ידידותי והזמין אותי לארוחת ערב אליו הביתה, בהשגחה עליונה היכרות זו עזרה לי בשנים שאח"כ.

המצב של תנועת המזרחי

כמו כן ביקרתי בישיבת 'כרם ביבנה', למרות ששמעתי כבר שהישיבה שייכת ל'הסתדרות הרבנים' בארה"ב, שחבריה היו מזוהים על המזרחי, אך הרב גולדוויכט ז"ל, היה רחוק מאוד מזה, הרב הנ"ל אסר על תלמידי הישיבה להיכנס לקיבוץ ללא אישור מיוחד, כאשר ביקרתי בקיבוץ ראיתי שבסעודת שבת לא היה זכר לזמירות שבת, כ"כ חלק מהחברים לא נטלו ידים, דברים אלו הספיקו לי להבין הכל.

עזרתו המרובה של חה"כ ר' יעקב כץ ז"ל

בבואי למגורים ארצה לא היה ברשותי יותר מ-18.000 לירות, סכום שלא הספיק אפילו לקניית דירת חדר בשכונת הדר הכרמל, קרובי משפחה יעצו לי לפנות לח"כ ר' יעקב כץ ז"ל, שכינה באותם ימים גם כחבר הנהלת עיריית חיפה, אמרו לי שיש לו לב פתוח ומקבל קהל כל יום שישי בעירייה, אכן באתי לקבלת קהל פגישה, הצגתי את עצמי והסברתי לו את בעייתי, הוא ענה לי בקצרה: אני זקוק לאברכים כמוך, ותוך כדי דיבור חיפש מספר בספר הטלפונים וחייג מבלי שאדע לאן ולמי. כאשר הרימו את השפופרת אמר 'מדבר ח"כ כץ, אבקש את המנהל, הנ"ל לאחר שאלת שלום אחד את השני, פנה ר' יעקב אל המנהל ואמר לו, תאמר לי האם בקשתי ממך אי פעם דבר כלשהו בשבילי? כאשר ענה המנהל בשלילה, אמר לו הפעם אבקש ממך טובה אישית ובבקשה אל תסרב לי הגיע ארצה ידיד שלי שאני זקוק לו בחיפה תאשר לו את ההלוואה המרבית שאפשר ובתנאים הנוחים ביותר

לאחר קבלת התשובה מהצד השני רשם ר' יעקב על פתק כתובת ומספר חדר ונפרד בידידות, לאחר שהניח את השפופרת הוא הסביר לי דיברתי עם מנהל מחלקת הקליטה של הסוכנות באזור חיפה והצפון עבדנו יחד בתקופת העלייה ההמונית שלאחר קום המדינה והתיידדנו כאן כתובת משרדו תיגש אליו ביום ראשון בבוקר והוא יסדר לך מה שניתן, מובן מאילו שהתייצבתי ביום ראשון בבוקר במשרדו והוא קיבל אותי בחיוך ושאל אותי תאמר לי לכמה כסף אתה זקוק? הייתי נבוך ולא ידעתי מה לענות כי הרי המקסימום שהציעו לי בהנהלת מחלקת הקליטה בתל אביב היה 4000 ל"י! הוא הרגיש במבוכתי ושאל אותי האם 10000 ל"י מספיק? ותוך כדי דיבור הוסיף אני אאשר לך 12,000 לירות, והפנה אותי למזכירתו. הודיתי לו וכאשר המזכירה מילאה את הטפסים היא רשמה אישור על הלוואה בסך 15.000 לירות, בריבית נמוכה, שמחתי באותו רגע הייתה מובנת, כי ראיתי בכך ניסים גלויים, דבר שסלל את הדרך לקניית דירה של שלושה וחצי חדרים.

אתה נועדת לעבודת החינוך

בשנים הראשונות המשכורות בהוראה היו די נמוכות, ורבים וטובים עזבו את מלאכת ההוראה לטובת מקצוע המחשבים שהיה בפריחה, שני ידידי שחצו את הקו מחינוך למחשבים המליצו לי גם לעשות צעד זה, למרות שלא היה לי חשק לעשות צעד זה, המחשבות לגבי תקופת חיתון הילדים הביאו לי ספיקות אולי בכל זאת, שאלתי את הרב קלופט שיכריע לי, והוא ענה לי 'אני רואה את ייעודך בחינוך ולא בדבר אחר' אך אינך צריך לעבוד לפי הספר, אלא תבקש שיפור תנאים וכו'.

מדוע אין לבנות ללמוד מורה נבוכים

ביושבי בוועדה לתוכנית לימודים, אחד הדברים שהיו עלי לנמק מדוע לא לכלול בתוכנית למודי 'מורה נבוכים' של הרמב"ם, נלחצתי משאלה זו איך מסבירים לאנשים שאינם שומרי תו"מ מדוע אין ללמוד ספר של הרמב"ם, עבדתי קשה על המדוכה עד אשר נזכרתי שהרב לוין ז"ל הראה לי בקובץ מכתבים של האדמו"ר הזקן מגור בעל האמרי אמת שכותב וז"ל "ומי גדול לנו מהרמב"ם ז"ל, ובכל זאת מעידני עלי שמים וארץ שכאשר אני נצרך לעיין 'במורה נבוכים' בעניין המובא בשמו, אני מתפלל לקב"ה שלא אכשל ח"ו". למזלי ישב בוועדה יהודי בשם ד"ר פרידמן שהכיר את מעמדו של הרבי מגור בפולין הנ"ל קם ואמר "אם הרבי מגור אמר כך, כיצד ניתן לדרוש מבנות בית יעקב ללמוד מורה נבוכים", ובכך הדבר ירד מהפרק.

הקשר עם פוסק הדור השבט הלוי

כשבאתי לשיעור הראשון בליל שישי, פתאום הרגשתי שהמבטים מסביבי מופנים אלי ולא הבנתי מה הסיבה לכך, אלא מיד התבהר לי: הרב ואזנר זצ"ל סימן ליושבים בשורה הראשונה שיושיבו אותי שם, במשך כא שנים עד פטירת הרב זצ"ל השתתפתי בשיעורים. החל מהשיעור הראשון הרגשתי שמילא לי מה שהיה חסר לי: לפני כל נושא חדש הרב היה אומר שיעורי 'פתיחה' יסודיים המקיפים את כלולות הענין, שיעורי הרב היו בנויים היטב מהמסד גמ' ראשונים וכו' עד הטפחות ליבון הלכתיות הנוגעות הלכה למעשה, שיעורי הרב השיאירו לי טעם מתוק אשר לא ישכח.

אחד הדברים שלמדתי אצלו הוא להתרחק מכל מחלוקת או סכסוך, לדוגמה קטנה אתן, כאשר הוצאתי לאור את ספרי 'יסודות בהלכות שבת' פני אלי הרב חיים שלנגר בטענה שהוא הוציא ספר באותו השם ממש, למרות ששני הספרים מיועדים לקהלים שונים, מ"מ שאלתי את הרב זצ"ל מה לעשות: הרב ענה לי אמת שאין בסיס לטענתו, אבל הוסיף ואמר 'מדוע לך להיכנס לוויכוחים, במהדורה הבאה תוסיף 'יסודות ועקרים בהלכות שבת'.

מונולוג של אחת הבנות – על המנהל הרב מנחם אוסטרי ז"ל

ערב שבת..ודיני שבת.. אחד הנושאים עם אינספור דיני ופרטים. ועד היום.. עד היום, לפעמים כשיושבים בשולחן שבת, מתארחים, אנשים מתפללים איך אני שולטת ככה בהלכות שבת.

וזה נראה לי די פשוט והגיוני.. אין בעיה לזכור את הדעה שאומרת שאסור להחזיר הקדירה לפלטה, אם הורידו אותה. לעומת אלו הסוברים שמותר להחזיר, ובלבד שלא הניח על גבי הקרקע (בית יוסף) זה עקבי, והגיוני, כי מי שסובר שאין להחזיר לפלטה, מתיר לערבב את התבשיל כשהוא על הפלטה. לעומת מי שלא מתיר זאת ומאפשר להוריד אם התקיימו כל תנאים (לא על גבי הקרקע, מתוך כוונה להחזיר, ועדיין חם..) כי התורה- תורת חיים היא.

— — —

וזו רק טעימה ודוגמא. אני זוכרת את הרב אוסטרי יושב על ספסל המורה. ומלמד מתוך הספר שהוא ערך וכתב, ותמצת בדיוק באורך הרצוי. את כל דיני שבת..

זה לא הידע שלי- הוא ידע להעביר זאת בצורה הכי טובה, כשגדלתי קצת והכרתי בנות ממוסדות אחרים, מסתבר שכולן לומדות מאותו הספר. אבל אנחנו למדנו מ"המחבר" יחד עם הספר. ולמרות שעברו שנים מאז הייתי בתיכון, כל שבת החומר שלימד אותנו, מלווה אותנו, את כל בוגרות התיכון. וכך זכיתי ובשנות התיכון היתה שנת שמיטה, ובאותה הדרך הוא הרביץ בנו את דיני שמיטה.

— — — —

בחופש הגדול באחד השנים, שמשתי מדריכה. הגענו יום יום לבית הספר במשך חודש וחצי. חבורת מדריכות צעירות, חדורות להט שהמחנה הפעם היה מחנה בלתי נשכח. עם המון שגעונות. והוא היה שם, יחד איתנו בבית ספר ריק. חבורת בנות שמגיעות ב-8 בבוקר עד 8 בערב, ועובדות להכין תוכניות, והמנהל.

וכל גחמה הוא דאג לסייע לעזור ולכוון. ולגבות. אני זוכרת שאחד הספקים הגיע להביא את החבילה וחיפש את מרים הרכזת שמדברת בצורה נחרצת. כמה התפלא לראות בחורה צעירה בגובה מטר וחצי. ומאיפה היה לנו הכוח לכך? אם לא מהמנהל.

— — — —

ואם כבר מחנה, גולת הכותרת, היתה הבוקר בו יצאנו לטיול. המנהל הגיע, עם חבילת לחמניות טריות ושוקו בשקית וזו היתה מסורת שלא ויתר עליה.

גם כשבית הספר גדל וגדל. הוא עמד, וחילק בעצמו, לכל בת את השוקו והלחמניה. ואם ביקשת ממנו 2 - אחת בשביל החברה, הוא לא הסכים - שתבוא. רצה לראות כל אחת ולאחל לה שתהנה. אז לא הבנתי את זה, לימים הבנתי מה זה דמות חינוכית, לא מחנכים בשלט רחוק.

ובוגרות בית יעקב חיפה, בכל יום, גם שנים אחרי התיכון כשהשעה אחת וחצי, מחכות לשמוע את קולו ברמקול מכריז ואומר: תפילת מנחה.. חוץ מהימים בהם נותר רגע בחצר ומתעכב חמש דקות..

פעם אחת נכנסתי לחדרו לנזיפה.. כשהמסורת היתה ללכת לחנן.. בעל המכולת, להתגנב בבוקר לקנות ממתקים. יצאנו באותו בוקר למחנה שבת, ולא הספקתי להתארגן, אז התחברתי לבנות שהצליחו להתפלח. הוא קרא לנו ונזף בנו.. גם אז לא הבנתי מה הענין לכעוס רגע לפני יציאה למחנה. אבל מסתבר שהוא דאג לבטיחות שלנו

לימים הוא ארגן שניתן יהיה לצאת לקנות בצורה מסודרת עם אבטחה ושומר מהצד השני. ויוכלו לצאת בהפסקה. כי כך היא דמות חינוכית: ללא פשרות ודאגה לכל פרט.

יריד אדר. היריד שמתכוננים לו בלי סוף. ולא משנה כמה הקפדנו להתאמן. הוא התעקש גם כשבית ספר היה הפוך כולו, להמשיך ולקיים לימודים. לצרף שתי כיתות וללמוד. וכך למדנו שניתן לשלב, להצטיין ב"מחול החיילים" וללמוד שיעור תורה מזיעות.

ובסוף היריד, כשהמשכנו לרקוד ולהשתולל על הבמה בניגוד להוראות, הוא נעלם כאילו עסוק היה. ואז נכנס באיחור מה, ו"כועס" כל כך.. שלא כך צריך להראות האולם. וכך סידרנו הכל. ובסוף היה מודיע "בהפתעה" שמחר מתחילים בעשר בבוקר. חינוך שמלווה אותנו עד היום.

וגם פרשת שבוע לימד אותנו. בד"כ היה מתחיל ברשימת שאלות על הפרשה אחרי סוקר אותה ואז בדומה לאברבנאל עונה תשובות. לפעמים תשובה אחת שמקיפה הכל ולפעמים תשובה לכל שאלה רציתי להביא משהו שאמר על פרשת השבוע, אבל באותה שנה מקץ כמו השנה נפל בחנוכה ולא היה שיעור (ניתן לראות במחברת המצולמת) וגם לא הספקתי לעיין במחברת ולקרא..

אז הפירוש שזוכרת וכל כך מתאים אליו היה בפרשת ויחי. זוכרת אותו נרגש כשאומר את הפירוש הזה, ומי שהכיר אותו ידע שהוא היה ענייני.. ופחות רגשני.

הוא שאל:

יעקב קורא ליוסף ואומר לו "ויברך את יוסף.." ואז הוא מתחיל ואומר " המלאך הגואל הוא יברך את הנערים"

אז איפה הברכה ליוסף? הוא הרים את קולו ושאל. מתוך כל השאלות האחרות זו היתה שאלה קצרה. אבל הוא התאמץ להסביר. הוא הבטיח ליוסף ברכה, ואז מברך את הנערים. גם בהמשך אין ברכה ליוסף אז היכן היא.

ואז הגיע לחלק של התשובות. חזר על השאלה, ואמר השל"ה הקדוש מסביר: הברכה הכי גדולה לאבא זה כשמברכים את הילדים שלו. שילכו בדרכיו. שיראה מהם נחת. אין לשאול איפה הברכה ליוסף- כי זו ברכה ליוסף.

— — —

אתמול בלילה התבשרנו, כל בנות התיכון על פטירתו. והרי תלמידים קרויים בנים.. אני חושבת שהוא מסתכל בשמים על תלמידותיו - בנותיו, מביט ומחייך ושמח.. ומברך אותם כי הרי הברכה הכי גדולה לאבות שמברכים את בנותיהם. שיהא מליץ יושר.

[פורסם ע"י אחת התלמידות]